

EC
MA NDRYSHE

EKO SHKOLLA

- REDUKTO - RIPËRDOR - RIKIKLO -

EKO KLUBI

"12 MAJI"

4

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government
Ministria e Zhvillimit Rajonal
Ministarstvo za Regionalni Razvoj
Ministry of Regional Development

CARITAS Schweiz
Suisse
Svizzera
Svizra

YENI YOUTH
ENVIRONMENTAL
IMPACT

Të dashur lexues,

Kjo është seria e katërt e buletineve mjedisore të eko-klubeve të shkollave të mesme nga Rajoni i Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës). Ky është buletini i parë informativ, i cili do të përmbajë mesazhe, intervista, ese, punime fotografi dhe shkrime të ndryshme mbi mjedisin dhe ndryshimet klimatike dhe njoftime mbi punën që po zhvillohet në këto tema nga eko-klubi i Shkollës së Mesme të Lartë “12 Maji” dhe OJQ EC Ma Ndryshe në kuadër të projektit “ECO School”.

Ky projekt do t’i njohë me konceptin “Eko Shkolla” 12 shkollat e rajonit të Jugut (komuna e Prizrenit, Mamushës, Rahovecit dhe Malishevës), përmes pilotimit të formave dhe metodologjisë për mbrojtjen e mjedisit me pjesëmarrje të gjerë të nxënësve dhe mësuesve.

Në kuadër të projektit ofrohet një model dhe metodologji që përdoret gjerësisht në vendet e zhvilluara, e cila po zgjerohet me shpejtësi edhe në vendet në zhvillim. Përvojat botërore tregojnë se shkolla ekologjike është një fenomen në rritje, e cila nxit të rinjtë të angazhohen në mjedisin e tyre duke u dhënë atyre mundësinë për ta mbrojtur atë në mënyre aktive.

Projekti po ashtu do të kontribuojë në Strategjinë e Mjedisit dhe Planin e Veprimit në Mjedis të Kosovës, duke rekomanduar zhvillimin e programeve për edukimin mjedisor në të gjitha nivelet (shkolla dhe universitete).

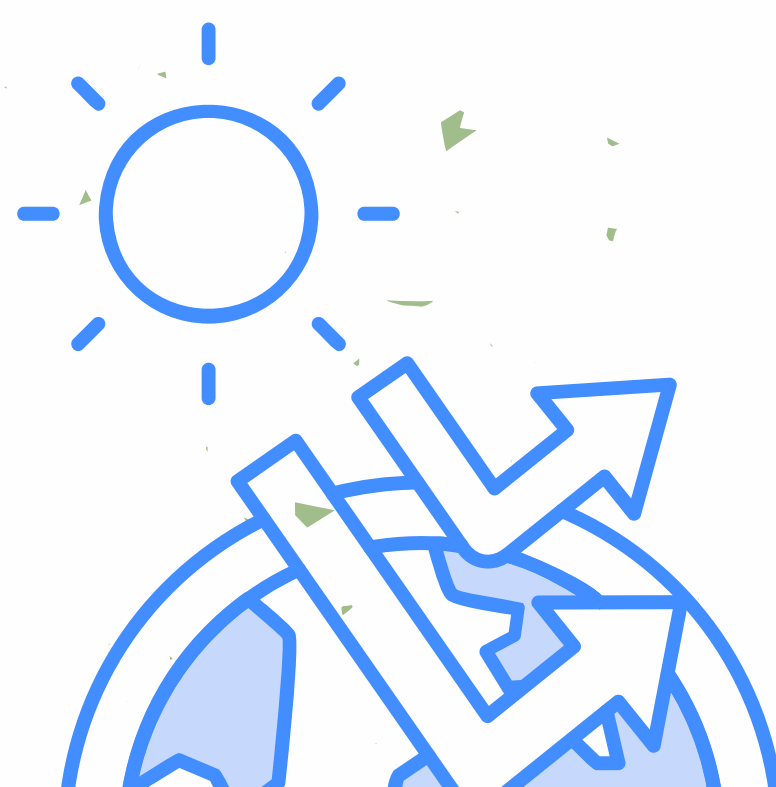

TEMPERATURA E RRITUR

Pritet që temperatura mesatare vjetore të rritet çdo vit: deri në vitin 2040 temperatura mesatare do të jetë $1,5^{\circ}$ C më e lartë. Kjo mund të duket e parëndësishme, por kjo rritje do të ndryshojë kushtet e jetesës për të gjithë.

EFEKTI SERË

Efekti serë është pasojë e një çekuilibrimi të energjisë (nxehësisë) ndërmjet sasisë së nxehësisë që Toka merr nga Dielli dhe sasisë që ajo çliron sërish në hapësirë. Ngrohja globale ndodh si rezultat i emetimeve të tepërta të gazeve serë (GS), si dioksidi i karbonit, metani, klorofuorokarburet, oksidet e azotit dhe të tjera që thithin rrezatimin diellor dhe mbajnë nxehësinë. Me pak fjalë, efekti serë është ngrohja e pakontrolluar e atmosferës së Tokës. Djegia e lëndëve djegëse fosile (qymyri, nafta dhe gazi natyror) është burimi më i madh i emetimeve të gazeve serë.

FLORA E NDRYSHUAR

Ndryshimet klimatike, të tilla si thatësirat dhe rritja e temperaturave mesatare ose ndryshimet ekstreme të temperaturës (rënia dhe ngritja e papritur e temperaturës gjatë një periudhe të shkurtër kohore) mund të shkaktojnë zhdukjen e disa llojeve bimore në zona të caktuara. Ndryshimet klimatike, në kombinim me faktorë të tjerë, do të çojnë në shfaqjen dhe përhapjen e llojeve bimore aspak karakteristike për zona të caktuara (p.sh. lloje invazive si ambrozia). Zhdukja e llojeve bimore nga natyra rrezikon furnizimin me lëndë të para për barna, ushqim dhe nevoja të tjera të njeriut, gjë që kërcënon drejtpërdrejt mbijetesën e tij. Unioni Ndërkombëtar për Ruajtjen e Natyrës (IUCN) krijoi Listën e Kuqe të Llojeve të Kërcënuara™, një listë që përfshin të gjitha llojet bimore të kërcënuara me zhdukje në rang global.

FAUNA E NDRYSHUAR

Ndryshimet klimatike, të tilla si thatësirat dhe rritja e temperaturave mesatare ose ndryshimet ekstreme të temperaturës (rënie dhe rritje e papritur e temperaturës për një periudhë të shkurtër kohore), çojnë në zvogëlimin e popullatave dhe/ose zhdukjen e llojeve të caktuara të kafshëve. Zhdukja e disa kafshëve në natyrë ndërpret zinxhirin ushqimor, duke shkaktuar çrregullime të ekosistemit. Për më tepër, zvogëlimi i popullatave ose zhdukja e plotë e llojeve nga natyra zvogëlon diversitetin gjenetik që siguron që kafshët të jenë më rezistente ndaj sëmundjeve dhe të përshtaten më mirë ndaj kushteve të ndryshuara mjedisore.

TERRENI I NDRYSHUAR

Zonat e ekspozuara ndaj ndryshimeve të zgjatura ose intensive të kushteve klimatike dhe pasojave të tyre (temperatura jashtëzakonisht të ulëta ose të larta, etj.) mund të degradohen pjesërisht ose plotësisht. Ndryshimet në terren janë shpesh rezultat i proceseve të erozionit, në një shkallë më të vogël ose më të madhe. Degradimi i tokës çon në ndryshime në terren, duke i bërë shpesh këto zona të pakapërcyeshme për shkak të zhdukjes së shpateve të buta, krijimit të grykave, zhdukjes së materialit të dyshemesë që lejon lëvizjen e sigurt, grumbullimit të aluvioneve të imëta ose të trasha dhe zëvendësimit të tokës pjellore me material jopjellor. Relievi i ndryshuar gjithashtu ndryshon kushtet e jetesës për llojet bimore dhe shtazore.

THATËSIRA

Thatësira është një nga pasojat më të rëndësishme të ndryshimeve klimatike, duke shkaktuar zhdukjen e llojeve të shumta bimore dhe shtazore, si dhe migrimin e njerëzve. Burimet e ujit të pijshëm dhe puset e krijuara në mënyrë të pavarur thahen më shpesh në verë. Çrregullimet në cilësinë e ujit janë të zakonshme, pasi nivelet e ulëta ose jashtëzakonisht të larta të ujërave nëntokësore ose sipërfaqësore mund të kontaminojnë ujin e pijshëm, duke e bërë atë të papërshtatshëm për t'u konsumuar. Çrregullimet në regjimin ujor të tokës bëjnë që toka të thahet, një nga hapat e parë të shkretëtirëzimit. Si rezultat, toka bëhet e papërshtatshme për kultivimin e të korrave dhe mbijetesën e bimësisë në përgjithësi.

AKTIVITETET E EKO-KLUBIT:

EKO KLUBET MËSOJNË PËR NDRYSHIMET
KLIMATIKE DHE PËR FORMAT E AVOKIMIT
MJEDISOR

AKTIVITETET E EKO- KLUBIT:

EC-I ME EKO-KLUBËT SHËNOI DITËN BOTËRORE TË MJEDISIT

Në këtë aktivitet kanë marrë pjesë 12 Eko-Klubet e Shkollave të Mesme të Rajonit të Jugut (nga komunat Prizren, Rahovec, Malishevë dhe Mamushë).

Shfaqja e filmit është pasuar me diskutim në mes anëtarëve të Eko-Klubeve mbi çështjet mjedisore dhe urgjencën për veprim lidhur me ndryshimet klimatike, tema këto të trajtuara edhe në dokumentar.

Gjatë këtij aktiviteti të rinjtë janë ndërgjegjësuar për domosdoshmërinë e një reagimi të shpejtë sikurse edhe për rëndësinë e pjesëmarrjes së të rinjve në proceset avokuese për të adresuar ndryshimet klimatike dhe mbrojtjen e mjedisit, si çështje të rëndësishme për të ardhmen e planetit dhe brezave të ardhshëm.

EKO KLUBET VIZITOJNË IMPIANTIN PËR TRAJTIMIN E UJËRAVE TË NDOTURA NË PRIZREN

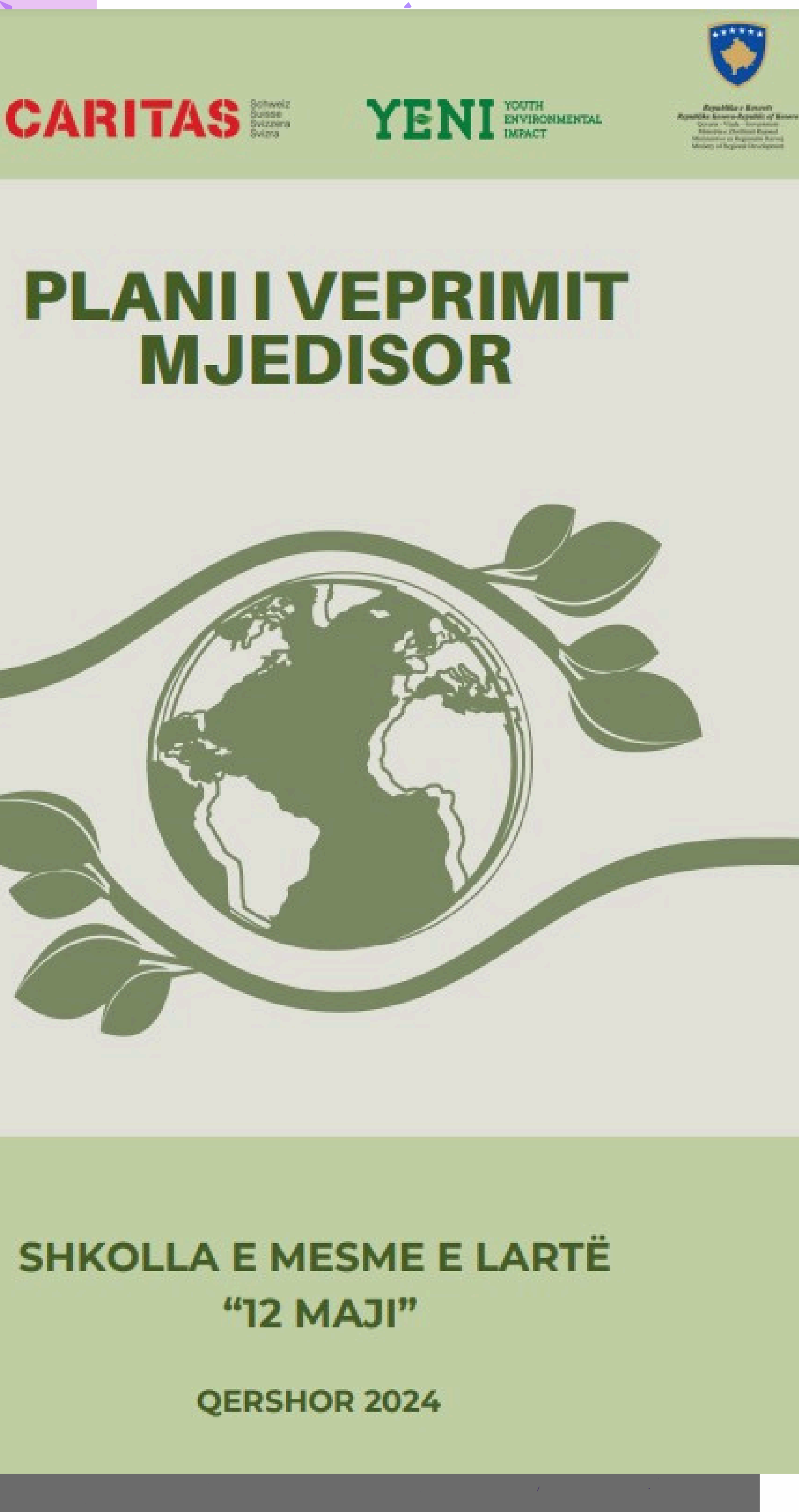

Gjatë këtyre vizitave, nxënësit janë njoftuar me mënyrën e menaxhimit të këtij impianti, por edhe trajtimin e ujërave të ndotura duke përfshirë proceset e filtrimit dhe pastrimit të ujit të ndotur, teknologjitë e përdorura për trajtimin e ujërave dhe rëndësinë e mbrojtjes së burimeve ujore. Ata gjithashtu u informuan për kapacitetin e impiantit në Prizren, sasinë e ujit që trajtohet çdo ditë, dhe llojet e ndotësve që largohen gjatë procesit të trajtimit.

Vizitat kanë përfshirë edhe diskutime mbi ndikimin mjedisor dhe shëndetësor të trajtimit të duhur të ujërave të ndotura, si dhe rolin që ka komuniteti në mbrojtjen dhe menaxhimin e qëndrueshëm të ujërave.

PLANET E VEPRIMIT MJEDISOR PËR 12 SHKOLLAT E MESME TË RAJONIT TË JUGUT

EC Ma Ndryshe ka publikuar planet e veprimit mjedisor për 12 shkollat e mesme të larta të Rajonit të Jugut. Këto plane janë hartuar në bashkëpunim me profesorët dhe anëtarët e Eko-klubeve gjatë një serie të punëtorive të realizuara.

Gjatë këtyre punëtorive nxënësit kanë pasur mundësinë të diskutojnë dhe të identifikojnë problemet ekzistuese në shkollë dhe komunitet dhe kanë treguar aktivitetet që i realizojnë dhe që do të donin ti realizonin për ti zgjidhur problemet që ndërlidhen me mjedisin dhe ndryshimet klimatike.

Këto plane janë të rëndësishme për ti edukuar nxënësit rreth rëndësisë së mbrojtjes së mjedisit dhe për të krijuar një kulturë të qëndrueshme brenda komunitetit të shkollës. Ato do t'u shërbejnë shkollave si udhërrëfyes për realizimin e aktiviteteve të ardhshme, duke inkurajuar pjesëmarrjen aktive dhe ndërgjegjësimin e nxënësve për çështjet mjedisore dhe ndryshimet klimatike.

EKO KLUBI "12 MAJI"

RATKOC, RAHOVEC, KOSOVË

Autor dhe botues: EC Ma Ndryshe

Rr. Fehmi Lladrovci Nr.94, Prizren & Rr. Xhemajl Mustafa 9/1 LL-4 Nr.7,
Prishtinë

www.ecmandryshe.org

info@ecmandryshe.org

029 222 771 & 038 224 967

Ky buletin u realizua në kuadër të projektit "Ndikimi i Rinisë në Mjedis" - YENI, i cili bashkëfinancohet nga Agjencia Zvicerane për Bashkëpunim dhe Zhvillim, Caritas-i Zviceran, Ministria e Zhvillimit Rajonal dhe implementohet nga OJQ EC Ma Ndryshe përmes projektit "ECO Schools".